

Instytut Pamięci Narodowej

<https://ipn.gov.pl/pl/aktualnosci/7141,Prezentacja-wystawy-Niech-sie-swieci-Obchody-swiat-i-rocznic-w-Polsce-Ludowej-Lo.html>
22.03.2026, 21:44

Prezentacja wystawy „»Niech się święci...« Obchody świąt i rocznic w Polsce Ludowej” - Łódź, 4-17 października 2011

04.10.2011

Oddziałowe Biuro Edukacji Publicznej IPN w Łodzi zaprasza w dniach 4-17 października br. na prezentację wystawy zatytułowanej „»Niech się święci...« Obchody świąt i rocznic w Polsce Ludowej”. Po raz pierwszy wystawa została udostępniona publiczności 3 grudnia 2008 r. w Centralnym Muzeum Włókiennictwa w Łodzi. Obecnie eksponowana jest w XXXIII Liceum Ogólnokształcącym im. Armii Krajowej w Łodzi przy ul. Kusocińskiego 116.

Scenariusz ekspozycji przygotowali: Paweł Kowalski, Grzegorz Nawrot i Artur Ossowski (komisarz wystawy), projekt graficzny opracowała Milena Romanowska. Skorzystano z materiałów archiwalnych, zdjęć i eksponatów ze zbiorów archiwum IPN w Gdańsku, Łodzi, Warszawie i Wrocławiu, Archiwum Państwowego w Łodzi, Biblioteki UŁ, Muzeum Historii Miasta Łodzi, Muzeum Tradycji Niepodległościowych w Łodzi, Narodowego Archiwum Cyfrowego w Warszawie, PAP, WAF, a także ze zbiorów prywatnych Zofii Gromiec.

Jeszcze trwały działania wojenne na frontach II wojny światowej, gdy 1 maja 1945 r. ulicami polskich miast maszerowały pochody pierwszomajowe, pozdrawiane z prowizorycznych trybun honorowych przez nową, „ludową” władzę. Przez następne 45 lat ta data miała być jedną z najważniejszych w świątecznym kalendarzu rządzonej przez komunistów Polski, a wielogodzinne pochody jednym z najbardziej rozpoznawanych symboli i rytuałów PRL. Komuniści zabrali się bardzo szybko do modyfikowania kalendarza świąt państwowych, przejętego w spadku po przedwojennej Polsce. Pośpiech wynikał z gwałtownej potrzeby legitymizowania odrzuconej przez większość społeczeństwa władzy, narzuconej przez wschodniego sąsiada. W nowym kalendarzu obrzędowym znalazły się święta zupełnie obce polskiej tradycji, a tym, które pozostały, nadano zupełnie inną wymowę.

7 listopada 1944 r. obchodzono po raz pierwszy rocznicę rewolucji październikowej, a 11 listopada – rocznicę odzyskania niepodległości przez Polskę. Po kilku latach święto bolszewickiego zrywu wyparło Święto Niepodległości Polski. W 1946 r. w kalendarzu pojawiło się Święto Odrodzenia Polski (22 lipca) oraz aż trzy rocznice majowe: Święto Pracy (1 maja), Święto Konstytucji 3 Maja oraz Dzień Zwycięstwa (9 maja). Po roku zabroniono organizowania obchodów Konstytucji 3 Maja, a manifestacje brutalnie rozpędzano. Zrezygnowano również z obchodów Święta Wojska Polskiego (15 sierpnia), zastępując je w 1950 r. obchodzonym 12 października, w rocznicę bitwy pod Lenino, Dniem Ludowego Wojska Polskiego. Tak ukształtował się podstawowy kanon świąt i obrzędów Polski Ludowej. Należało do niego: Święto Pracy, Narodowe Święto Zwycięstwa i Wolności, niekiedy nazywane Dniem Zwycięstwa oraz Narodowe Święto Odrodzenia Polski.

Zadbano także o „ludzi pracy”, poświęcając poszczególnym grupom zawodowym „jeden dzień z kalendarza”. W ten sposób wyróżniono ok. 75 proc. pracowników różnych gałęzi przemysłu.

Zgromadzone na obchodach rzesze obywateli miały być dowodem poparcia dla rządzącej partii, akceptacji systemu politycznego i stanowić deklarację lojalności. Organizowane z rozmachem manifestacje, pochody i defilady miały także pokazać siłę państwa, zdolnego do mobilizacji mas, były także okazją do indoktrynowania społeczeństwa.

Bez wątpienia w pierwszych latach Polski Ludowej pewna część uczestników organizowanych przez komunistów obchodów świąt i rocznic brała w nich udział z własnej woli i identyfikowała się z hasłami, pod jakimi się odbywały. Gdy „władza ludowa” odkryła karty i pokazała swoje prawdziwe oblicze, gdy ze świątecznego kalendarza wykreślono święta zakorzenione w polskiej tradycji lub ich wymowę zafałszowano, gdy szczegółowo rozpisane scenariusze uroczystości nie pozostawiały miejsca na spontaniczność, a każda próba manifestowania poglądów niezgodnych z obowiązującą doktryną kończyła się represjami, udział w świętowaniu stał się wyłącznie „daniną” składaną państwu przez obywateli. Nic dziwnego zatem, że po 1989 r. większość Polaków szybko i bez sentymentów pożegnała się z komunistycznym „kalendarzem liturgicznym”.

[Poprzedni Strona](#)

[Następny Strona](#)